

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์
และบรรณารักษศาสตร์ : CIPP Model
Curriculum Assessment of Information and Library Science :
CIPP Model

กชพรรณ นุ่นสังข์ ¹	Kotchaphan Noonsung
ปิยะรัตน์ ภิรมแก้ว ^{2*}	Piyarat Piromkaew
สุพัฒน์ สิริพัฒตะ ³	Suphat Seeraphadsa
อมรรัตน์ แซ่ก้วง ⁴	Amonrat Saekwung
เอพร โมฬี ⁵	A-Phorn Molee

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Lecturer of Information Science and Library Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

*Corresponding Author, Lecturer of Information Science and Library Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Lecturer of Information Science and Library Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

⁴อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Lecturer of Information Science and Library Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

⁵ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Assist. Prof., Information Science and Library Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

Received : 16 กรกฎาคม 2566

Revised : 4 กันยายน 2566

Accepted : 8 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) และศึกษาแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรโดยใช้แบบจำลองซิปป์ของสตัฟเฟิลบีม ประเมิน 4 ด้าน คือ ประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และประเมินผลผลิต เป็นการวิจัยผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต ด้วยการเลือกแบบเจาะจง 184 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการประเมินหลักสูตรพบว่า 1) ด้านบริบทของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) ด้านผลผลิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้พบว่า 1) ด้านบริบทของหลักสูตรมีโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชาสอดคล้องวัตถุประสงค์มีแผนการศึกษาเหมาะสม รวมถึงเอกสารหลักสูตรและเนื้อหาวิชามีความสมบูรณ์ชัดเจน ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน 2) อาจารย์มีศักยภาพมีความรู้ความสามารถในการสอน มีงบประมาณให้อาจารย์พัฒนาวิชาการอย่างต่อเนื่องทุกปี 3) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำทุกคนตั้งแต่วินิจฉัยสำเร็จการศึกษา และได้รับการยอมรับจากสังคม

ผลการศึกษาแนวทางการประเมินหลักสูตรพบว่า 1) ควรปรับปรุงปรัชญาของหลักสูตรฯ ให้ชัดเจนขึ้น และเชื่อมโยงจากปรัชญาของมหาวิทยาลัย 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจนและทันสมัย ผลิตบัณฑิตที่วัดได้จริง 3) ปรับโครงสร้างหลักสูตรให้มีสัดส่วนรายวิชาเอกบังคับและเอกเลือกสอดคล้องกัน 4) ควรจัดทำ

เนื้อหาวิชาในแต่ละชั้นปีอย่างเหมาะสม และ 5) ควรจัดการปัจจัย/สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในหลักสูตรให้เพียงพอ และตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์
โมเดล CIPP

Abstract

The purpose of this research aimed to evaluate the curriculum in Information Science and Library Science (revised version 2018) and study guidelines to improve the curriculum using Stufflebeam's ZIP model. It consists of 4 aspects: context assessment, assessment of input factors, process assessment, and production evaluation. It's a mixed method research study. Quantitative research involved collecting data using questionnaires from a purposive sample of 184 students, graduates, professors, and graduate users. Qualitative research involved in-depth interviews with 3 experts and analysing the qualitative data by content analysis.

The results of the curriculum evaluation found that: 1) the curriculum context had an average level of high; 2) The average of the process was at a high level; and 3) the production had the highest average level. In addition, it was found that in terms of curriculum context, the curriculum structure and subject content were consistent with the objectives. There was an appropriate study plan, and the curriculum documents and subject content were complete and clear, with easy to organize teaching and learning. Instructors have the potential, knowledge, and ability to teach. There is a budget for the instructors to develop their

academics continuously every year. All graduates are employed since the first year after graduation and have been accepted by society.

The results of the study of curriculum assessment guidelines found that: 1) curriculum philosophy should be improved to be clearer and linked from the university's philosophy; 2) Define course objectives clearly and up to date, and produce graduates that can actually be measured; 3) Adjust the curriculum structure to have a consistent proportion of required and elective majors; 4) The subject content in each year should be properly arranged; and 5) factors/things to support learning in the curriculum should be adequately managed and respond to the needs of students.

Keywords : curriculum cssessment, Information and Library Science, curriculum CIPP Model

บทนำ

ด้วยสถานการณ์ของโลกที่ส่งผลต่อการอุดมศึกษา ทำให้ระบบอุดมศึกษาทั่วโลกมีความจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ระบบอุดมศึกษาของประเทศไทยจึงต้องปรับตัวให้เหมาะสมและทันกับสถานการณ์โลก โดยเฉพาะการขับเคลื่อนนโยบายและแผนการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากมาตรฐานการอุดมศึกษา เพื่อจัดการศึกษาที่พลิกโฉมการผลิตบัณฑิตด้วยหลักสูตรบูรณาการศาสตร์ ที่แตกต่างไปจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะสูงกว่าหลักสูตรที่ใช้มาตรฐานการอุดมศึกษาปัจจุบัน หรือผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะไม่น้อยกว่าการจัดการศึกษาด้วยมาตรฐานอุดมศึกษาปัจจุบัน มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่สูงขึ้น (Office of the Higher Education Commission, 2009)

แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพคนเพื่อเป็นฐานการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและรองรับ การลดลงของขนาดกำลังแรงงาน ยกย่องคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การป้องกันและควบคุมปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพ เพื่อสร้างสุขภาวะที่ดี การสร้างความอยู่ดีมีสุขในครอบครัวไทย รวมทั้งการเสริมสร้าง บทบาทของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมใน สังคม และกลไกขับเคลื่อนสำคัญ ซึ่งจะเป็นการวางทิศทางให้กับอุดมศึกษาทั้งรัฐและ เอกชนได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในฐานะหน่วยงานหลัก ของการผลิตและพัฒนากำลังคนคุณภาพที่มีสมรรถนะสูง จากข้อมูลขององค์การเพื่อ ความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ หรือ Office of the Permanent Secretary, Mhesi Thailand (2023) พบว่าตลาดแรงงานไทยเผชิญกับความไม่สมดุลกันระหว่าง ทักษะของกำลังคน (อุปทาน) กับทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ (อุปสงค์) โดยในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2561 ตลาดแรงงานมีปัญหาคาดแคลนทักษะในหลากหลายอาชีพและ อุตสาหกรรม และองค์ความรู้ที่พบว่าขาดแคลนมากที่สุด คือ องค์ความรู้ทางคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ความรู้เชิงเสมียน (Clerical Knowledge) และการบริการ ลูกค้าและบุคคล (Office of the Permanent Secretary, Mhesi Thailand. (2023)

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถและทักษะการแสวงหาความรู้จากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ การวิเคราะห์ สังเคราะห์สารสนเทศที่มีคุณภาพ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุน กิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการบริการสารสนเทศ การรวบรวม จัดเก็บ บริการ เผยแพร่ และแบ่งปันสารสนเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในระดับ บุคคล องค์กร ชุมชน และแหล่งเรียนรู้ ทั้งในส่วนภาครัฐและเอกชน เพื่อยกระดับคุณภาพ

ชีวิตของคนไทยทุกระดับและทุกช่วงวัย หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถตาม มาตรฐานกรอบคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา มีทักษะและสมรรถนะตรงกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ รวมทั้งสามารถ เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ (Saechan et al., 2021)

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี มีพันธกิจในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบแห่งภูมิภาคเพื่อการพัฒนา ท้องถิ่น ด้วยการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ เน้นผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทาง วิชาการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน (Suratthani Rajabhat University, 2017) โดยหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2561) ได้พัฒนาหลักสูตรตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) แต่ด้วยปัจจุบันเป็น ยุคดิจิทัลมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือหลักในการบริหาร องค์กร (Zaremba, 2013) ประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตประจำวัน จึงมีเป้าหมายใน การพัฒนาบุคลากรด้านบรรณารักษศาสตร์สู่การเป็นนักจัดการสารสนเทศที่มีความ เข้มแข็งด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา หน่วยงาน องค์กร และการให้บริการข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพสูงสุด เพื่อให้คนในท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมงานด้านเศรษฐกิจต่อไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ผลิตบัณฑิต ให้มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีความรู้ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ ท้องสมุท หน่วยงานสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ 2) มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศในการจัดการห้องสมุด หน่วยงานสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ และ 3) มีภาวะผู้นำ เป็นผู้ใฝ่รู้ มีคุณธรรม ศรัทธาต่อวิชาชีพและมีจรรยาบรรณวิชาชีพ

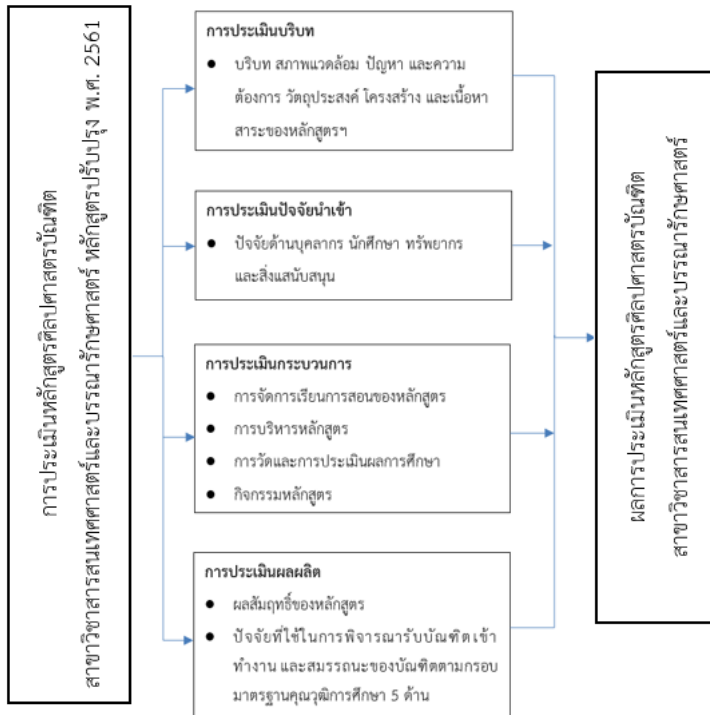
การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 ครั้งนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ตลอดจนความเป็นโลกาภิวัตน์ โดยนำผลการประเมินหลักสูตรเดิมมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนา ทั้งนี้จึงควรดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรในด้านเนื้อหา กระบวนการ การบริหารหลักสูตร ปัญหาและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร โดยการประเมินหลักสูตรฯ ครั้งนี้ ได้นำ รูปแบบการประเมินตามแบบจำลอง CIPP model (Context-Input-Process-Product model) ของ Stuffle beam (2014) เน้น ่องจากรูปแบบการประเมินนี้มีความครอบคลุมการประเมินในทุก ๆ ด้านที่สำคัญของหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินหลักสูตรที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน บริบททางสังคม เศรษฐกิจ และความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต เพื่อมุ่งเป้าหมายในการพัฒนาบัณฑิตสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ให้มีคุณภาพที่สนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ 2561) ครั้งนี้ใช้กรอบ

แนวคิด CIPP Model ในการประเมิน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ วิธีการเก็บรวบรวม และแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การประเมินบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินด้าน วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร โดยแหล่งข้อมูลได้จากนักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญ

2) การประเมินปัจจัยตัวป้อน (Input evaluation) เป็นการประเมินด้าน คุณสมบัติผู้เข้าศึกษา คุณสมบัติอาจารย์ และปัจจัย/สิ่งสนับสนุน โดยแหล่งข้อมูลได้จาก นักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญ

3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินด้าน การจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร และการวัดและประเมินผล โดยแหล่งข้อมูลได้จากนักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญ

4) การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินผลด้านปัจจัย ที่ใช้ในการพิจารณาปรับบัณฑิตเข้าทำงาน และสมรรถนะของบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิ การศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้ง 5 ด้านโดยแหล่งข้อมูลได้จากบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญ

ทบทวนวรรณกรรม

หลักสูตรและการประเมิน

นักการศึกษาทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทย ได้จำกัดความหมายของคำว่า “หลักสูตร” ไว้หลากหลาย ดังนี้ โซเวลล์ (Sowell, 1996) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความหลากหลาย เช่น หลักสูตรเป็นการสะสมความรู้ดั้งเดิม เป็นวิธีการคิด เป็นประสบการณ์ที่ถูกกำหนดไว้ เป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้ เป็นความรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นเนื้อหาและกระบวนการ เป็นแผนการเรียนการสอน เป็นจุดหมายปลายทางและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอน และเป็นผลผลิตของระบบเทคโนโลยี ส่วนโอลิวา (Oliva, 2005) กล่าวว่า หลักสูตร คือ

ชุดเนื้อหาของรายวิชา ชุดประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้แก่ผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ภายใต้การดำเนินงานของหลักสูตร ประกอบด้วย แผนการต่าง ๆ ที่เขียนเป็นลักษณะอักษร การจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ต้องการ อาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือรายวิชาย่อยต่าง ๆ (Sequence of courses) สอดคล้องกับ Marsh & Willis (2007) ได้รวบรวมความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ทั้งหมดที่โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นประสบการณ์ทั้งหมดที่ผู้เรียนได้รับจากรายวิชาภายใต้การชี้แนะของโรงเรียน เช่นเดียวกับ Klomim (2019) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาได้รวบรวมจัดทำไว้หรือจัดเตรียมสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับผู้เรียน โดยมีเนื้อหาสาระครบถ้วนอย่างมีระบบสามารถเข้าใจได้ง่าย และมีจุดประสงค์ชัดเจน รวมทั้งวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและล้าสมัย ตลอดจนการประเมินผลตามสถานการณ์จริงหรือสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างครบถ้วนตามเจตนารมณ์ของการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรมีความสำคัญหลายประการทั้งต่อสังคมและประเทศชาติ บุคลากรทางการศึกษา ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ทั้งเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของประชากร ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Patphol, 2019)

การดำเนินงานของหลักสูตรนั้น จำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้ ครอนบาค (Cronbach, 1970) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูล และการทำข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่องของโปรแกรมหลักสูตรการศึกษา สอดคล้องกับ สตฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินผลหลักสูตร คือ กระบวนการในการหาข้อมูลเก็บข้อมูล เพื่อจะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม สำหรับ ฟิทซ์แพททริก และคณะ (Fitzpatrick et al., 2004) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า เป็นวิธีการสืบหาข้อมูลและพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร 3 ประเด็น คือ

1) การกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้ตัดสินคุณภาพโดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด
2) การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และ 3) การประยุกต์ใช้
มาตรฐานเพื่อตัดสินคุณค่า คุณภาพ คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพ หรือความสำคัญของ
หลักสูตรซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อเสนอแนะที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้หรือช่วย
ให้ผู้เกี่ยวข้องตัดสินใจได้ว่าควรดำเนินการใช้หลักสูตรต่อไป ปรับปรุง พัฒนา หรือ
เปลี่ยนแปลงหลักสูตร นอกจากนี้ Art-In (2018) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่า
หลักสูตรมีคุณภาพดีเพียงใด มีข้อดี ข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่า
ควรใช้หลักสูตรต่อไป ปรับปรุงให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือควรยกเลิกการใช้เพียงบางส่วน
หรือทั้งหมด

แนวคิดการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรทำให้ทราบถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตร
การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยผลจากการประเมินผลเป็นสำคัญ ผู้ประเมิน
สามารถออกแบบการประเมินตามแนวคิดของการประเมินจำแนกดังที่ Wechayaluck
(2022) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1) จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
1.1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative evaluation) เป็นการประเมินขณะกำลัง
ดำเนินการใช้หลักสูตร โดยมุ่งตรวจสอบการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน
แผนการบริหารหลักสูตรในระหว่างการทำงานการใช้หลักสูตร เพื่อได้สารสนเทศ
สำหรับปรับปรุงกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแผนหรือ
มาตรฐานการดำเนินการใช้หลักสูตรที่กำหนดไว้ 1.2) การประเมินผลสรุปรวม
(Summative evaluation) หรือประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรเป็นการประเมินผลสรุป
รวมของหลักสูตรหลังจากการดำเนินการใช้หลักสูตรครบวงจรแล้ว เพื่อให้ได้สารสนเทศ
สำหรับตัดสินผลสำเร็จของหลักสูตร

2) การจำแนกตามหลักที่ยึดในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) การประเมินแบบอิงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหลักสูตร (Goal based evaluation) เป็นการประเมินที่ตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยเปรียบเทียบผลผลิตของหลักสูตรกับผลที่คาดหวังว่าบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2.2) การประเมินแบบไม่อิงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย (Goal-free evaluation) เป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ไม่จำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยผลทางตรง ผลทางอ้อม หรือผลกระทบ

3) การจำแนกตามช่วงเวลาของการดำเนินการหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

3.1) การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการตรวจสอบเอกสารของหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล

3.2) การประเมินหลักสูตรระหว่างการใช้หลักสูตร เพื่อประเมินตรวจสอบว่าหลักสูตรนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ดีเพียงใด มีส่วนใดต้องปรับปรุง เช่น การประเมินการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้หลักสูตร เป็นต้น

3.3) การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียน ทั้งผลที่เป็นสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติของผู้เรียน และสัมฤทธิ์ที่ไม่ใช่ทางวิชาการ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ต้องเป็นการประเมินทั้งระบบ ทั้งเอกสาร การใช้หลักสูตร และสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้น ควรใช้หลักสูตรต่อไปอีกโดยปรับปรุงให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือยกเลิกบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด (Art-In, 2018)

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตร

การประเมินแบบจำลอง CIPP Model (Context-Input-Process-Product model) ของ Stuffle Beam (Stufflebeam, 1983; 2014) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) **การประเมินบริบท (Context evaluation)** เป็นการประเมินเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม นโยบาย เป้าหมาย สภาพสังคม ปัญหา และความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องที่เอื้อต่อการบริหารจัดการหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินการหลักสูตรฯ การประเมินบริบทในครั้งนี้เป็นการประเมินวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตรฯ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรครั้งต่อไป

2) **การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation)** เป็นการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับใช้ในการดำเนินการของหลักสูตรฯ ในการประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินปัจจัยบุคลากร นักศึกษา งบประมาณ แหล่งทุนสนับสนุน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยี อาคารเรียน ห้องเรียน และแผนดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบว่าปัจจัยข้างต้น มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ทำให้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรบรรลุหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผนและการดำเนินการจัดการหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม

3) **การประเมินกระบวนการ (Process evaluation)** เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของหลักสูตร เช่น การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การวัดและการประเมินผล ตลอดจนการนำปัจจัยนำเข้า มาใช้อย่างเหมาะสมมากน้อยเพียงใดเป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการประเมินกระบวนการครั้งนี้เป็นการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล

4) **การประเมินผลผลิต (Product evaluation)** เป็นการประเมินผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรฯ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยประเมินในประเด็นคุณภาพของบัณฑิต ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต การประเมินผลผลิตโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด การประเมินผลผลิตในครั้งนี้

เป็นการประเมินสมรรถนะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษา ระดับอุดมศึกษา 5 ด้าน และปัจจัยที่ผู้ใช้บัณฑิตพิจารณาปรับบัณฑิตเข้าทำงาน เพื่อเป็น ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรในครั้งต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา สารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561) ของคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบการ ประเมินแบบจำลอง CIPP model (Context-Input-Process-Product model) ของ Stuffle beam (1971) ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 6 – 27 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งอยู่ ในช่วงของปีการศึกษา 2564 จากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรฯ ได้แก่ นักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ มีประสบการณ์เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรไม่น้อยกว่า 10 ปี มีระดับการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโทหรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่น้อยกว่าระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 3 คน

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยมีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่ม ประชากรการวิจัยที่เป็นนักศึกษา จำนวน 117 คน บัณฑิต จำนวน 31 คน อาจารย์ จำนวน 6 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 30 คน รวมเป็นจำนวน 184 คน

2) ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดการประเมินหลักสูตร ทฤษฎี CIPP Model 4 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยตัวป้อน 3) การประเมินกระบวนการ และ 4) การประเมินผลผลิต

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed methods research) แบบคู่ขนาน (The convergent design) (Creswell & Plano Clark, 2018) โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย 2 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิตและผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 6 – 27 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ มีประสบการณ์เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรไม่น้อยกว่า 10 ปี มีระดับการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโทหรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่น้อยกว่าระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 3 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามแนวคิดการประเมินหลักสูตรทฤษฎี CIPP Model 4 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยตัวป้อน 3) การประเมินกระบวนการ และ 4) การประเมินผลผลิต

2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นประเภทแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม 2 วิธี คือ การตรวจสอบค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of item objective congruence) เป็นเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้วยการใช้เกณฑ์การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยมีเกณฑ์คะแนนและการแปลความหมายระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ได้จากการคำนวณ

จากสูตร จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 หากมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป คัดเลือกแบบสอบถามข้อนั้นไว้ใช้ได้ แต่ถ้าได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะดำเนินการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงหรือตัดทิ้งไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (Rovinelli & Hambleton, 1977) โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญของแบบสอบถามมีค่าที่ระดับ 0.72 และดำเนินการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) ที่มีค่าความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.70 และผลการตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.94 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและมีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์มาตรฐานสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้ (Tripongpun, 2022)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มประชากรการวิจัยที่เป็นนักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 184 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสถิติการวิจัยด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นประเภทคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ คือ ระดับ 5 (มากที่สุด) ระดับ 4 (มาก) ระดับ 3 (ปานกลาง) ระดับ 2 (น้อย) และระดับ 1 (น้อยที่สุด) และทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยตามช่วง (Srisa-Ard, 2017) ดังต่อไปนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ เห็นด้วยมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ เห็นด้วยมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ เห็นด้วยปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ เห็นด้วยน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) ตามแนวคิด CIPP Model โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบบคู่ขนาน โดยมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ โดยคณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินหลักสูตรในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับผลการประเมิน
ด้านบริบท	4.28	0.50	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.42	0.47	มาก
ด้านกระบวนการ	4.47	0.52	มาก
ด้านผลผลิต	4.52	0.44	มากที่สุด
ภาพรวม	4.42	0.48	มาก

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) โดยใช้รูปแบบการประเมินผลข้อมูล 4 ประเภท คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต พบว่า ภาพรวมการประเมินข้อมูลอยู่ในระดับมาก โดยระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การประเมินผลผลิต รองลงมาคือ การประเมินกระบวนการ การประเมินปัจจัยนำเข้า และการประเมินบริบท ตามลำดับ โดยผลวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านผลผลิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.44) พบว่า นักศึกษาเรียนจบตามแผนการศึกษาร้อยละ 96.87 และผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติ

และความสามารถเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยมีการสรุปผลด้านมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้ง 5 ด้านของบัณฑิต

2) ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.52) ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล การให้คำปรึกษาทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษา และการบริหารหลักสูตร

3) ด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.47) ทั้งคุณภาพอาจารย์ คุณสมบัติผู้เรียน กระบวนการคัดเลือก และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการกำหนดเกณฑ์และคุณสมบัติเฉพาะในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้มีคุณสมบัติเข้าศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาคงอยู่ในระบบจนสำเร็จการศึกษามากยิ่งขึ้น

4) ด้านบริบทของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.50) โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิต เนื้อหาของหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพมีความเหมาะสมมาก ตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเนื้อหาสาระในบางรายวิชาและเพิ่มทักษะการปฏิบัติให้มากขึ้น

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก แบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ มีประสบการณ์เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรไม่น้อยกว่า 10 ปี มีระดับการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโทหรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่น้อยกว่าระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 3 คน คือ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตามแนวคิดการประเมินหลักสูตรทฤษฎี CIPP Model 4 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตร

1.1. การประเมินด้านบริบทจากนักศึกษา แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ พร้อมอธิบายเหตุผล ดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เห็นด้วยมาก

โดยให้เหตุผลว่าสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง 2) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร เห็นด้วยมากต่อการกำหนดหน่วยวิชารวมตลอดหลักสูตร แต่ให้ข้อคิดเห็นว่าควรลดหน่วยกิตวิชาหมวดศึกษาทั่วไปแล้วไปเพิ่มหน่วยกิตวิชาปฏิบัติแทน และ 3) ด้านเนื้อหาหลักสูตร เห็นด้วยมากและเสนอให้เพิ่มทักษะการปฏิบัติจากเนื้อหารายวิชาให้มากขึ้น

1.2. การประเมินด้านบริบทจากอาจารย์ โดยระบุความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กลุ่มอาจารย์เห็นด้วยมาก 2) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร กลุ่มอาจารย์เห็นด้วยมาก และให้เหตุผลสอดคล้องกับนักศึกษาว่า ควรลดหน่วยกิตหรือจำนวนรายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไป และให้เรียนในรายวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพให้มากขึ้น 3) ด้านเนื้อหาหลักสูตร กลุ่มอาจารย์เห็นด้วยมากเพราะชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม แต่ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ควรปรับแผนการศึกษาเป็นรูปแบบ Module

1.3. การประเมินด้านบริบทจากผู้เชี่ยวชาญ โดยระบุความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากกว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัย เนื่องจากหลักสูตรฯ ได้กำหนดแนวทางการศึกษาไว้ชัดเจนว่า หลักสูตรจะผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามปรัชญาระบุดังนี้

“บัณฑิตสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์สามารถจัดการสารสนเทศได้ด้วยคุณธรรม และจริยธรรมทางวิชาชีพ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ”

เพื่อให้เกิดความทันสมัยและตอบสนองการผลิตบัณฑิตสู่ยุคดิจิทัล จึงควรปรับปรัชญาให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและรองรับอนาคต เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้ทันตามสถานการณ์ 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ หากมีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ต้องมีรายวิชาหรือมีคำอธิบายรายวิชาการรองรับ และสามารถประเมินผลจากการเรียนการสอนสู่บัณฑิตที่มีคุณธรรม

และจริยธรรม 3) หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรฯ มีรายวิชาที่สนับสนุนการพัฒนาความรู้ และทักษะเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้จริง และจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตรฯ ควรปรับปรุงบริบทในภาพรวมให้สอดคล้องและครอบคลุมกับการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในอนาคต 4) การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดและมีความชัดเจน 5) เนื้อหาและคำอธิบายรายวิชามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และโครงสร้างหลักสูตรฯ 6) แผนการศึกษามีความเหมาะสม และ 7) เอกสารหลักสูตร และคู่มือหลักสูตร มีรายละเอียดสมบูรณ์ชัดเจน เนื่องจากเมื่ออ่านแล้วเห็นความเชื่อมโยงสอดคล้องซึ่งกันและกัน

2. สรุปผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

2.1 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรจากนักศึกษา โดยระบุ

ความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่างๆ ดังนี้ 1) นักศึกษาเห็นด้วยมากกับการกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าศึกษา และเสนอให้ใช้หลายหลักเกณฑ์ร่วมกันในการคัดเลือก 2) นักศึกษาเห็นด้วยมากกับคุณสมบัติของอาจารย์ เพราะมีความรู้ทันสมัยและสอนนักศึกษาได้เข้าใจ แต่ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ให้เพียงพอ 3) นักศึกษาเห็นด้วยแต่ควรพัฒนาต่อในด้านปัจจัยและสิ่งสนับสนุน ดังนี้ ควรอัพเดททรัพยากรหนังสือให้มีความทันสมัย ควรปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้มีคุณภาพ ควรจัดหาและให้ทุนการศึกษากับนักศึกษา

2.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรจากอาจารย์ผู้สอน

โดยระบุความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่างๆ ดังนี้ 1) กลุ่มอาจารย์เห็นด้วยมากกับการกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าศึกษา สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาว่า ให้ใช้หลายหลักเกณฑ์ร่วมกันในการคัดเลือก และควรเพิ่มประชาสัมพันธ์หลักสูตรเชิงรุก 2) กลุ่มอาจารย์เห็นด้วยมากกับการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ เพราะมีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยตรงตามวิชาที่สอน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญาในการคิด การวิเคราะห์ แก้ปัญหา 3) กลุ่มอาจารย์เห็นด้วยมากกับการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ที่ปรึกษาทาง

วิชาการ เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ติดต่อหลายช่องทาง ติดตามให้คำแนะนำจนจบหลักสูตร แต่เสนอให้พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาที่ชัดเจน และ 4) กลุ่มอาจารย์เห็นด้วยแต่ควรพัฒนาต่อในด้านปัจจัยและสิ่งสนับสนุน โดยจัดให้มีหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับรายวิชา ควรเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.3 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ โดยระบุความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) เห็นด้วยมากกับการกำหนดคุณสมบัติ นักศึกษาแรกเข้า แต่หลักสูตรฯ ควรเพิ่มความเข้มข้นหรือการกำหนดเกณฑ์เพื่อรับ นักศึกษาในขั้นตอนการสัมภาษณ์เข้าศึกษาต่อ ด้วยการกำหนดเกณฑ์ที่มีการวัดหรือ ประเมินคุณสมบัติเฉพาะ เพื่อให้สามารถรับนักศึกษาเข้าศึกษาได้และเป็นการเพิ่มโอกาส ให้นักศึกษาคงอยู่ในระบบจนสำเร็จการศึกษามากยิ่งขึ้น 2) เห็นด้วยมากกับการกำหนด คุณสมบัติ และความสามารถของอาจารย์ แต่เสนอให้ควรเพิ่มการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาอาจารย์สู่ความเชี่ยวชาญและตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น และมีการผลิตผล งานวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่หลักสูตรและถ่ายทอดสู่การเรียนการ สอนในรายวิชาต่อไป 3) ด้านปัจจัยและสิ่งสนับสนุน เห็นด้วยมาก

3. สรุปผลการประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตร

3.1 การประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตรจากนักศึกษา โดยระบุความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) นักศึกษาเห็นด้วยมากต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัย กระบวนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ สามารถ คิดวิเคราะห์ และปฏิบัติได้ 2) นักศึกษาเห็นด้วยมากต่อด้านบริหารหลักสูตร เนื่องจาก แผนการศึกษานำไปสู่การปฏิบัติได้ 3) นักศึกษาเห็นด้วยมากต่อการวัดและ การประเมินผล เนื่องจากสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนการสอน

3.2 การประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตรจากบัณฑิต โดยเห็นด้วยมาก กับวิธีการสอน ความเหมาะสมของเนื้อหา และการนำไปใช้ แต่เสนอให้จัดกิจกรรมสร้าง เครือข่ายร่วมกับนักศึกษาต่างสถาบัน

3.3 การประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตรจากอาจารย์ โดยระบุความคิดเห็น และเหตุผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) อาจารย์เห็นด้วยมากกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตร เนื่องจากกระบวนการของหลักสูตรช่วยส่งเสริมให้นักศึกษารอบรู้ และมีทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) อาจารย์เห็นด้วยแต่ควรพัฒนาต่อในการ การพัฒนาอาจารย์ ด้านความเชี่ยวชาญ วิชาการ การทำวิจัย และการจัดการเรียนการสอนในลักษณะ การบูรณาการเข้ากับภารกิจด้านการวิจัย การบริการวิชาการทางสังคม และการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม 3) อาจารย์เห็นด้วยมากกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตร เนื่องจากสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนการสอน แต่ควรจำแนก สมรรถนะของนักศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้น

3.4 การประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ โดยระบุ ความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากกับกระบวนการ จัดการเรียนการสอนและการดูแลนักศึกษา สามารถจัดกระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วย สนับสนุนให้การเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ช่วยส่งเสริมให้ การพัฒนานักศึกษาเข้าสู่การปฏิบัติได้ดี 2) กระบวนการบริหารหลักสูตร มีการจัดการ เรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การกระจายความรับผิดชอบ มาตรฐานการเรียนรู้สู่รายวิชา (Curriculum Mapping) มีความเหมาะสมและชัดเจน กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ใน มคอ.3 และ มคอ.4

4. สรุปผลการประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตร

4.1 การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตรจากบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาใน ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย 1) อัตราการคงอยู่ของนักศึกษารหัส 60 ในปีการศึกษา 2561, 2562 และ 2563 เทียบกับปีการศึกษาก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ 91.02, 98.59

และ 100 ตามลำดับ 2) ด้านจำนวนบัณฑิตมีงานทำภายหลังสำเร็จการศึกษา มีงานทำร้อยละ 100 3) บัณฑิตเห็นด้วยมากต่อสมรรถนะของตนเองตามมาตรฐานคุณวุฒิทั้ง 5 ด้าน

4.2 การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตรจากผู้ใช้บัณฑิต โดยระบุความคิดเห็นและเหตุผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ผู้ใช้บัณฑิตพิจารณาตัดสินใจรับบัณฑิตเข้าทำงานจากความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงระบบ ความสามารถในการสื่อสารนำเสนอ ประสิทธิภาพในการทำกิจกรรม ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลิกภาพ ตามลำดับ 2) ผู้ใช้บัณฑิตเห็นด้วยมากกับลักษณะบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิทั้ง 5 ด้าน

4.3 การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยมากกว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ เนื่องจากรายวิชาของหลักสูตรมีการส่งเสริมในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของนักศึกษาตรงต่อคุณสมบัติของนักศึกษาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

ผลวิจัยศึกษาแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

จากผลการวิจัยตามกระบวนการผสมผสานวิธีแบบคู่ขนาน ทั้งวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพบว่า แนวทางการปรับปรุงหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ประกอบด้วย จุดเด่นของหลักสูตรที่ควรเสริมเพิ่มความเข้มแข็ง จุดที่หลักสูตรควรพัฒนาเพิ่ม และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาหลักสูตรในระยะต่อไป ดังนี้

1. จุดเด่นของหลักสูตรที่ควรเสริมเพิ่มความเข้มแข็ง

1) โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชา สอดคล้องวัตถุประสงค์ แผนการศึกษาเหมาะสม รวมถึงเอกสารหลักสูตรและเนื้อหาวิชามีความสมบูรณ์ชัดเจน ง่ายต่อการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

2) อาจารย์มีศักยภาพ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสอน อีกทั้งสนับสนุนงบประมาณให้อาจารย์ทุกคนได้พัฒนาวิชาการอย่างต่อเนื่องทุกปี

3) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา มีงานทำทุกคนตั้งแต่ปีแรกภายหลังสำเร็จการศึกษา ได้รับการยอมรับจากสังคม

2. จุดที่หลักสูตรควรพัฒนาเพิ่ม

- 1) ควรเขียนปรัชญาของหลักสูตรฯ ให้ชัดเจนมากขึ้น และเชื่อมโยงมาจากปรัชญาของมหาวิทยาลัย
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ให้มีความชัดเจน มีความทันสมัย ควรปรับปรุงให้มุ่งสู่การผลิตบัณฑิตที่สามารถวัดได้จริง เช่น หากมีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ต้องมีรายวิชาหรือมีคำอธิบายรายวิชาการรองรับ และสามารถประเมินผลจากการเรียนการสอนสู่บัณฑิตที่มีคุณธรรมและจริยธรรม
- 3) การจัดโครงสร้างของหลักสูตรฯ ควรปรับปรุงสัดส่วนรายวิชาเอกบังคับ และเอกเลือกให้มีความเหมาะสมกัน เนื่องจากหลักสูตรฯ ยังมีสัดส่วนรายวิชาเอกบังคับมากเกินไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ เท่าที่ควร
- 4) ควรจัดลำดับเนื้อหาวิชาในแต่ละชั้นปีอย่างเหมาะสม
- 5) ควรจัดการปัจจัย/สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในหลักสูตรให้มีเพียงพอ และเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งแบบปกติ และแบบออนไลน์ และตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา

องค์ความรู้ใหม่และการนำไปใช้ประโยชน์

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) ตามแนวคิด CIPP Model นั้น ปรากฏผลอย่างชัดเจนว่าเป็นประเด็นสำคัญต่อการใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร ทั้ง 4 ด้าน คือ การประเมินผลผลิต การประเมินกระบวนการ การประเมินปัจจัยนำเข้า และการประเมินบริบท ตามลำดับ ดังนี้

- 1) ด้านผลผลิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษาเรียนจบตามแผนการศึกษาในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 96.87) และผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติและความสามารถเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยมีการสรุปผลด้าน

มาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้ง 5 ด้านของบัณฑิต ซึ่งวัตถุประสงค์สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรคือสามารถสร้างผลผลิตของหลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การให้คำปรึกษาทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษา และการบริหารหลักสูตร ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้แสดงถึงความสำคัญของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรทุกด้านที่มีความครอบคลุมสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและส่งผลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สามารถผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

3) ด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งคุณภาพอาจารย์ คุณสมบัติผู้เรียน กระบวนการคัดเลือก และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการกำหนดเกณฑ์และคุณสมบัติเฉพาะในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้มีคุณสมบัติเข้าศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาคงอยู่ในระบบจนสำเร็จการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยปัจจัยนำเข้าข้างต้นมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการหลักสูตรตลอดกระบวนการ หากปัจจัยนำเข้ามีคุณสมบัติและมีคุณภาพเอื้อต่อหลักสูตรจะส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) ด้านบริบทของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิต เนื้อหาของหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพมีความเหมาะสมมาก ตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเนื้อหาสาระในบางรายวิชาและเพิ่มทักษะการปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาเกิดสมรรถนะจากการเรียนการสอนและที่สำคัญคือเพื่อให้บัณฑิตเกิดทักษะจากการศึกษาและสามารถประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง

บทสรุปและการอภิปรายผล

เมื่อพิจารณาผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) ตามแนวคิด CIPP Model โดยมีการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวในการประเมินหลักสูตรเช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยของ Saechan et al. (2021) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และการศึกษาวิจัยของ Eiamrit et al. (2021) และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยผสมผสานวิธี แบบคู่ขนาน พบว่า ผลการประเมินที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประเมินผลผลิต รองลงมาทุกด้านมีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก คือ การประเมินกระบวนการประเมินปัจจัยนำเข้า และการประเมินบริบท ตามลำดับ ดังนี้

1) การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่า นักศึกษาเรียนจบตามแผนการศึกษาร้อยละ 96.87 ซึ่งเป็นระดับที่สูงมาก และนอกจากนี้ยังพบว่าผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติและความสามารถเป็นไปตามที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้ง 5 ด้านของบัณฑิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Eiamrit et al. (2021) และ Saechan et al. (2021) พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้และทักษะสามารถปฏิบัติงานได้จริง สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงานด้านสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ (Promphatcharaphong, 2017)

2) ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล การให้คำปรึกษาทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษา และการบริหารหลักสูตร ตามลำดับ โดยการจัดการเรียนการสอนต้องมีรูปแบบที่ทันสมัย สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดึงดูดความสนใจและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนมากที่สุด ทั้งต้องสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

นอกจากนี้ต้องมีรูปแบบและเกณฑ์การประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาที่มีกระบวนการและมาตรฐานที่ถูกต้องตามหลักการประเมินผลการเรียนรู้ โดยอาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาต้องมีความสามารถและมีช่องทางในการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางสำหรับการเรียนแก่นักศึกษาได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการบริหารหลักสูตร ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Eiamrit et al. (2021) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลต้องมีมาตรฐานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลลัพธ์จากการเรียนรู้ของรายวิชา และที่สำคัญต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3) การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่าคุณภาพอาจารย์ คุณสมบัติผู้เรียน กระบวนการคัดเลือก และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตามลำดับ นอกจากนี้ จากผลการศึกษา ยังพบว่า ควรมีการกำหนดเกณฑ์และคุณสมบัติเฉพาะในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้คุณสมบัติเข้าศึกษาต่อเพื่อเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาที่อยู่ในระบบจนสำเร็จการศึกษามากยิ่งขึ้น ผลการศึกษายังได้กล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยนำเข้าที่มีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการหลักสูตร โดยปัจจัยนำเข้าทั้งคุณภาพอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เรียน กระบวนการหรือเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียน ตลอดจนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โดยต้องมีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของหลักสูตรจะเป็นแรงส่งช่วยขับเคลื่อนให้หลักสูตรมีคุณภาพไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Eiamrit et al. (2021) ที่พบว่า ปัจจัยนำเข้าทั้งเกณฑ์การคัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานสอดคล้องกับหลักสูตร ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การมีทรัพยากรสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทรายวิชา เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการสำหรับการจัดการเรียนการสอนแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะ สามารถฝึกปฏิบัติหรือใช้งานได้จริง ซึ่งปัจจัยนำเข้ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มโอกาสให้การบริหารหลักสูตรเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4) การประเมินผลด้านบริบทของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิต เนื้อหาของหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพมีความเหมาะสมมาก ตามลำดับ และจากผลการศึกษายังพบว่า หลักสูตรควรมีการปรับปรุงโดยการเพิ่มเนื้อหาสาระในบางรายวิชาและเพิ่มทักษะการปฏิบัติให้มากขึ้น โดยนักศึกษาควรมีประสบการณ์ฝึกปฏิบัติจริงที่เกิดจากการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา สามารถบูรณาการความรู้ และทักษะสู่การนำไปใช้ประกอบอาชีพสอดคล้องกับการศึกษาของ Eiamrit et al. (2021) และ Wells (2019) ที่พบว่าหลักสูตรต้องมีการพัฒนาเนื้อหาวิชาให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นและเพิ่มรายวิชาให้ทันสมัยตามสถานการณ์ โดยเฉพาะรายวิชาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากปัจจุบันความก้าวหน้าด้านนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจารย์ผู้สอนต้องพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา สนับสนุนการเรียนการสอนให้นักศึกษามีพัฒนาความรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ Saechan et al. (2021) พบว่า การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรต้องมีการศึกษาความรู้พื้นฐานและต้องเน้นฝึกทักษะในงานเทคนิคต่าง ๆ เฉพาะวิชาชีพ โดยเฉพาะทักษะด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หลักสูตรต้องมีรายวิชาที่ทันสมัยสะท้อนถึงความรู้ ทักษะด้านต่าง ๆ ดังคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ และสอดคล้องตามความต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาหลักสูตรในระยะต่อไป

1.1) การกำหนดปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริงในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ควรจัดทำสัมมนา

รับฟังความคิดเห็น เพื่อศึกษาหาคุณลักษณะของบัณฑิตที่สังคมต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ใช้บัณฑิต และผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนในเขตภาคใต้ตอนบน

1.2) การออกแบบโครงสร้าง เนื้อหาวิชาและแผนการศึกษาของหลักสูตร ควรดำเนินการ ปรับแผนการศึกษาในลักษณะปฏิบัติมากขึ้น บูรณาการกับการทำงานในองค์กรจริง

1.3) กระบวนการรับเข้าผู้ศึกษาในหลักสูตร ควรดำเนินการดังนี้

1.3.1) กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนในหลักสูตรนี้มีความรู้และทักษะทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ได้ดี เพื่อเป็นโควตาสำหรับยุวบรรณารักษ์ของโรงเรียน

1.3.2) ควรประชาสัมพันธ์หลักสูตรแบบเชิงรุก เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับรู้ข้อมูลหลักสูตรอย่างทั่วถึง เช่น โครงการ “พี่สารสนเทศฯ พบน้องนักเรียน” ซึ่งอาจจัดขึ้นในโรงเรียนเขตภาคใต้ตอนบน โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น

1.3.3) ประชาสัมพันธ์ให้สังคมได้รับรู้ถึงผลงานเด่นของสาขาวิชา และผลงานที่โดดเด่นของศิษย์เก่า การมีงานทำภายหลังสำเร็จการศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าเรียนและผู้ปกครองเพิ่มขึ้น

1.4) การเตรียมและพัฒนาความพร้อมของอาจารย์ในหลักสูตรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ

1.5) กระบวนการบริหารและประเมินหลักสูตรควรจัดให้มีกระบวนการ ควรมีการศึกษาวิจัยควบคู่ไปกับการนำใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อให้มีการประเมินหลักสูตรทั้งในช่วงการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) และในระยะสิ้นสุดการใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) และสามารถนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะได้อย่างต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและเอื้อต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามเกณฑ์กำหนดต่าง ๆ ดังนี้

2.1) ควรมีนโยบายการกำหนดคุณสมบัติการคัดเลือกผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ และความสามารถพื้นฐานที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร

2.2) ควรมีระบบประเมิน ส่งเสริม และติดตามสมรรถนะผู้เรียนให้สอดคล้อง กับสมรรถนะของหลักสูตร

2.3) ควรมีระบบบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อสนับสนุนการทำงานของ หลักสูตร เพิ่มโอกาสและอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

3) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การใช้แนวคิด CIPP Model ในการประเมิน หลักสูตร แสดงผลเชิงประจักษ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร สะท้อนถึงประเด็น สำคัญที่หลักสูตรควรคำนึงเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนทั้งสามารถผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะสอดคล้อง ตามสถานการณ์และความต้องการของตลาดแรงงานได้ นอกจากนี้ ด้วยบริบทของ หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์เป็นหลักสูตรแปรผันตาม การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงมี ความสำคัญอย่างยิ่งที่หลักสูตรต้องมีการบริหารจัดการและมีความพร้อมในการรองรับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้ได้

เอกสารอ้างอิง

Art-In, S. (2018). *The development curriculum*. Khon Kean: Khon Kean University. (in Thai).

- Creswell, J.W. and Plano Clark, V.I. (2018) *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. (3rd ed.). Sage, Thousand Oaks, CA.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essential of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper Row.
- Eiamrit, W., Thammasatitkul, A., Voravickositt, P., Wells, S., & Theerarungsiri, S. (2021). The Curriculum Assessment of Information Studies Program, Burapha University: Guidelines for Developing the Curriculum that Meets the Entrepreneurs' Requirements. *Information Journal*, 27(2), 121-140, (in Thai). <https://infojournal.kku.ac.th/index.php/information/article/download/496/391.pdf>.
- Fitzpatrick, Jody L. Sanders, James R. & Worthen, Blaine R. (2004). *Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines*. (3rd ed.). Boston: Pearson Education.
- Klomim, K. (2019). *STEM Education Development 2nd ed.*. Phitsanulok; Ratthanasuwan, 11-12, (in Thai).
- Marsh, Collin. & Willis, George. (2007). *Curriculum alternative approaches: Ongoing issues*. (4th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Oliva, P.F. (2005). *Developing the Curriculum*. 6th ed. Boston: Pearson Allyn and Bacon.
- Office of the Higher Education Commission. (2009). *Naeothang kan patibat tam krop mattrathan khunnawuthi radap udomsuksa haeng chat B.E. 2552*, (in Thai). <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews3/News328072552.pdf> .

- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *The 12th National Economic and Social Development Plan Framework (2017-2021)*. (in Thai). https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.pdf.
- Office of the Permanent Secretary, Mhesi Thailand. (2023). *Higher Education Plan for Production and Development of the Country's manpower B.E. 2021 – 2027 revised edition B.E. 2023 – 2027*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, 8-9, (in Thai).
- Patphol, M. (2019). *The Concept of Curriculum Development*. Bangkok: Innovative Leaders Center in Curriculum & Learning. (in Thai).
- Phornphatcharaphong, W. (2017). Need assessment for information science graduate student in 21st Century. *Journal of Humanities And Social Sciences Mahasarakham University*, 36(5), 151-161. (in Thai).
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Saechan, T., Thaiklang S., Munlae W., & Morsorn T. (2021). The Curriculum Assessment of Information Management Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. *Information Journal*, 28(1), 39-58. (in Thai). <http://infojournal.kku.ac.th/index.php/information/article/view/482.pdf>.
- Sowell, Evelyns J. (1996). *Curriculum An Integrative Introduction*. New Jersey: Prentice Hall.
- Srisa-Ard, B. (2017). *Introduction to Research*. Bangkok: Suweerivasarn. (in Thai).

- Stufflebeam, D. L. (1983). *Education evaluation and decision making*. Itasca: Peacock.
- Stufflebeam, D. L., & Coryn, C. L. S. (2014). *Evaluation: Theory, model and applications*. (3rd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Stufflebeam, D. L. (1971). *Educational Evaluation and Decision Making*. Illinois: Peacock Publisher Inc.
- Suratthani Rajabhat University. (2017). *Strategic Plan for University Development Surat Thani Rajabhat (2017-2021)*, (in Thai). <https://personalsru.ac.th/wpcontent/uploads/sites/2/2020/04/SRUDevelopmentstrategy2560-2564.pdf>
- Tripongpun, K. (2022). *Confirmatory Factor analysis of tourism safety for Foreign female tourists. Suratthani Rajabhat Journal*, 9(1), 40-75, (in Thai). <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/srj/article/view/253876/174660.pdf>.
- Wells, S. (2019). *Employer's satisfaction towards the competencies of graduates from bachelor of information studies program, Burapha University, graduated during Academic Years 2014-2017*. Chonburi: Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University. (in Thai).
- Wechayaluck, N. (2022). *School Curriculum Administration to Develop Learner Skills in the 21st Century*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 139-141, (in Thai).
- Zaremba, A. J. (2013). *Organizational Communication, Foundations for Business & Management*. Canada: South-Western/ Thomas Learning.